

Dijital Sağlık Ekosistem Aktörlerinin Görünürlük ve Sürdürülebilirlik Açısından Analizi

Türkiye’de dijital sağlık alanı, son yıllarda önemli uygulamaların hayata geçirildiği, teknik kapasitenin hızla geliştirildiği ve geniş bir kurumsal etkileşim alanı oluşturan dinamik bir yapı sergilemektedir. Kişisel sağlık kayıtları, merkezi randevu sistemleri, elektronik reçete ve raporlama uygulamaları, laboratuvar ve görüntüleme bilgi sistemleri bu dönüşümün somut çıktılarıdır. Ancak bu ilerlemenin **ekosistem temelli, sürdürülebilir ve görünür bir yönetim çerçevesine dönüştüğü** söylenemez.

Dijital sağlık ekosisteminin aktörleri

Türkiye’de dijital sağlık ekosistemi çok sayıda aktörün etkileşimiyle şekillenmektedir. Bu ekosistemin temel bileşenleri şu şekilde tanımlanabilir:

- **Kamu otoriteleri:** Sağlık hizmetlerinin sunumu, düzenlenmesi ve dijital sistemlerin işletilmesinden sorumlu merkezi kurumlar
- **Üniversiteler ve akademik kurumlar:** İnsan kaynağı yetiştiren, araştırma ve bilimsel bilgi üreten, yenilikçi çözümler geliştiren yapılar
- **Sağlık hizmet sunucuları:** Kamu, üniversite ve özel hastaneler; klinik süreçlerde dijital sistemleri kullanan temel aktörler
- **Teknoloji sağlayıcıları:** HBS/HIS, LBS, PACS, yazılım ve altyapı çözümleri geliştiren firmalar
- **Ar-Ge ve yenilik ekosistemi:** Teknoparklar, girişimler, araştırma merkezleri ve proje destek mekanizmaları
- **Sağlık profesyonelleri:** Dijital sistemleri kullanan, veri üreten ve klinik karar süreçlerini yöneten bireyler
- **Bireyler ve toplum:** Kişisel sağlık verisinin öznesi olan, dijital sağlık hizmetlerinden yararlanan kullanıcılar

Bu yapı, teknik olarak bir **ekosistem** tanımını karşılamaktadır; ancak aktörler arası ilişkiler büyük ölçüde **uygulama ve proje düzeyinde** şekillenmektedir.

Paydaş analizleri neden yeterince etkili değil?

Üst politika belgelerinde ve Sağlık Bakanlığı stratejik planlarında paydaş analizlerine yer verildiği görülmektedir. Ancak bu analizler çoğunlukla:

- **Tanımlayıcı** düzeyde kalmakta,
- Paydaşları **statik listeler** halinde sunmakta,
- Aktörler arası **rol, sorumluluk ve etkileşim biçimlerini** uzun vadeli bir perspektifle ele almamaktadır.

Bu nedenle paydaş analizleri, dijital sağlık ekosisteminin **nasıl işlemesi gerektiğini** değil, yalnız **kimlerin var olduğunu** göstermektedir. Sürdürülebilirlik açısından kritik olan; aktörlerin hangi

süreçlerde, hangi yetkinliklerle ve hangi çıktılar üzerinden katkı sağlayacağını netleştirilmesi ise yeterince görünür değildir.

Sürdürülebilirlik sorunu ve görünürlük eksikliği

Dijital sağlık ekosisteminde sürdürülebilirlik, yalnız teknik sistemlerin devamlılığı ile sınırlı değildir. Eğitim, araştırma, veri yönetimi, ikincil kullanım ve yenilik kapasitesi gibi alanlarda **kurumsal rollerin kalıcı biçimde tanımlanması** gereklidir. Mevcut durumda bu alanlar:

- Projelere bağlı,
- Kişisel girişimlerle ilerleyen,
- Kurumsal hafızaya sınırlı biçimde aktarılan yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu durum, dijital sağlık ekosisteminin **kısa vadede güçlü**, ancak **uzun vadede kırılabilir** olmasına yol açmaktadır.

Üniversitelerin ekosistem içindeki kritik konumu

Ekosistemin sürdürülebilirliği açısından üniversiteler özel bir yere sahiptir. Üniversiteler; dijital sağlıkta insan kaynağını yetiştiren, veriyi bilgiye dönüştüren ve yenilikçi çözümleri geliştiren temel aktörlerdir. Ancak mevcut paydaş analizlerinde üniversitelerin bu **stratejik dönüştürücü rolü**, çoğunlukla yeterince görünür değildir. Üniversiteler daha çok “destekleyici paydaş” olarak konumlanmakta; ekosistemin sürekliliğini sağlayan çekirdek aktörler olarak ele alınmamaktadır.

Sonuç

Türkiye’de dijital sağlık ekosistemi; aktör çeşitliliği, teknik kapasite ve uygulama gücü açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak bu potansiyelin sürdürülebilir, ölçülebilir ve stratejik bir yapıya dönüşebilmesi için, ekosistemin tüm aktörleriyle birlikte **yeniden ve açık biçimde tanımlanması** gerekmektedir. Paydaş analizlerinin tanımlayıcı olmaktan çıkarılarak, **rolleri, etkileşimleri ve uzun vadeli katkıları görünür kılan** bir ekosistem yaklaşımına evrilmesi, Türkiye’de dijital sağlığın geleceği açısından kritik bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Prof. Dr. Diler Aslan

ORCID: [0000-0003-4907-9445](https://orcid.org/0000-0003-4907-9445)

6 Ocak 2026

Not: Bu yazı “Ulusal Sağlık Stratejileri, Tıbbi Laboratuvar Verileri ve e-Sağlıkta Kapasite” içerikli projenin bulgularındandır.